

Strijd in Nederlands-Indië

Na 15 mei 1940 waren niet de hele Nederlanden bezet. De koloniën Suriname, Antillen en Nederlands-Indië (het huidige Indonesië) waren nog vrij. Voor Nederlands-Indië was er echter wel de dreiging vanuit Japan. Dat land was bevriend met Duitsland en was vanaf 1938 bezig zijn macht over heel het Verre Oosten uit te breiden. De Nederlandse marine en het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) maakten zich klaar om een aanval af te slaan. Het KNIL bestond uit 122.000 soldaten. Dat lijkt veel, maar waar moet je beginnen met het verdedigen van een eilandenrijk dat zo groot is als Indië? De hulp van veel vrijwilligers voor de Luchtbeschermingsdienst was slechts een druppel op de gloeiende plaat. De legerleiding koos voor een aantal strategische en economische doelen, zoals olieopslagplaatsen, vliegvelden en havens, en wachtte af.

Op 7 december 1941 vielen Japanse Zero-bommenwerpers vanaf hun vliegdekschepen de Amerikaanse marinebasis Pearl Harbor op Hawaï aan. In één klap schakelden de Zero's het grootste deel van de Amerikaanse vloot uit. Toen kon Amerika niet langer neutraal blijven: het verklaarde Japan de oorlog. De Nederlandse regering in Londen deed een dag later hetzelfde.

Na de aanval op Pearl Harbor konden de Japanners eenvoudig Zuidoost-Azië veroveren. Op 11 januari 1942 was Nederlands-Indië aan de beurt. Eerst vielen Japanse troepen de Indische eilanden Borneo en Celebes aan. In de weken en maanden daarna volgde de rest. Het KNIL paste de strategie van de verschroeide aarde toe. Alles van waarde wat niet verdedigd kon worden, werd vernietigd. Het was van het begin af aan een verloren strijd: de Japanse overmacht was veel te groot. Op 8 maart 1942 capituleerde het KNIL.

Japan maakte dankbaar gebruik van het opkomende nationalisme in Nederlands-Indië. De oorspronkelijke bevolking van Indië wilde baas in eigen land zijn, in plaats van overheerst te worden door de Nederlandse kolonialisten. De Japanners deden zich voor als bevrijders die hun Indische broeders aan de macht kwamen helpen. De Nederlanders werden streng aangepakt. Als eersten werden de mannen en jongens vanaf twaalf jaar opgesloten in concentratiekampen. Zij moesten onder barre omstandigheden dwangarbeid verrichten. Bij de aanleg van de Birma-lijn vielen de meeste slachtoffers. Iedere spoorbiel van deze 414 kilometer lange spoorlijn kostte één dwangarbeider het leven. Onder hen bevonden zich ook 3098 Nederlanders.

Later werden ook de vrouwen en kinderen in jappenkampen vastgezet.